

Megjelenik a Társalkodóval együtt minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utca 453dik szám alatti Trattner - Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy más külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Ertesi töben mindenféle hirdetésny fölvetetik 's pontosan közöltetik.

F. évi april. 1jéttől junius végeig terjedő évnegyedes. 2 fr. 30 pengő kr. előfizetést főleg a beállandó Országgyűlés miatt elfogad a Jelenkor szerkesztősége.

FOGLALAT. Magyarország és Erdély: kinevezések 's előléptetések; kölesönös értesítésül (3. Kelet Népe. A magyar akademia körül) Szontagh Gusztávól; Gömörmezei közgyűlés (követi megbízólevelek, gyorsírók, minden valásfélü papságnak polg. törvényektől függése nemzeti nyelv kir. városok, bírói felelősség, ősiség fentartás, házi-adóhoz járulás, hitrebizottság, örök-váltás, honoratori jogok, vas-utak, sajtószabadság, műegyetem czéhek országgyűlési szállások ügyében utasítások (Temesi közgyűlés (tisztújítás-mód-szabályozás; az országos választások, indigenatus iránti absztinensiumi adójavaslat mérsárszéki jog sajára, anarveismus (kamati kamatozás) a' vjsszacsalandó részek, fenytő rendszer, kath. ifjak prot. iskolába járhatása, g. n. egy. pénztár, zsidók polgárosítása, magy. uti levelek iránt intézkedések) Hajdúkerületi közgyűlés (folyt. körlevelek iránti végzemények.

Amerika: Északamerika, Hayti, Brazilia, Laplata statusok, Peru.

Spanyolország: A' ministerség megmarad; Montfort hg. a' királynénát; liberiadalok.

Anglia: Vélemény Anglia viszonyáról Franeziaország ellenében; O'Connell nagykészületei.

Franciaország: Tisztviselőknek a' kamrákbul kizáratása iránti indítvány a' kövorkamrában megbukott; Sandvich szigetek 's Otaheiti.

Értesítő.

Magyarország és Erdély

Ő cs. 's ap. kir. felsége *Fejér György* prépost, kanonok és kir. tan. a' m. kir. egyetemi könyvtár igazgatóságától végkép fölmentvén, helytartó igazgatóvá prof. *dr. Schedel Ferencz* m. akademiai titoknokot méltóztatott legkegy. kinevezni. (Mag. tud.)

Ő cs. s ap. kir. fels. kegyelm. megengedni méltóztatott, Bekenberg Károly vezetéknévének *Völgyesy*-re változtathatását.

Kölesönös értesítésül.

3. Kelet népe. A' magyar akademia körül.

Hosszas valék 's olvasóim már talán kis fáradtak; rövidebre vonom tehát soraimat, kivált oly tárgyakról szólván, mik eddig egy kis könyvtár irására adának már alkalmat.

Merészebb szavú, függetlenebb szellemű munka nem jelent még meg eddig a' magyar irodalomban, mint a' Kelet népe, azért egynek sem volt eddig oly kelete 's hatása mint ennek. Gr. Széchenyi Istvánt e' tekintetben korunk electrophorának nevezhetjük. De milly jajveszékés követte. A' nemes gróf, mondának itt ott, eltemeti magát. —

Világítsuk fel irásának indítóokait. Mindenki megvallandja, hogy gr. Széchenyi István hatalmas szavazott fel főleg álmunkból, ő volt a' felbressztő 's utnak kezdék indulni. 1841. évben megtágnak a' sajtó korlátai, 's a' p. Hirlap fellép hatásra ügyesen kiszámított szavával, a' haladó ifjut minden töle kitelhelő módon a' politikai idealismus irányában sebesebb 's elhatározottabb lépésekre tüzesítvén, a' nélkül, hogy az utnak veszélyeit kimutatná 's őt tapasztalatlanságára figyelmessé tenné, sőt belátását 's bölcsességét magasztalva, mi a' keleti származásu, úgy is képzelésekre hajlandó ifjuban csak önámítgatásokat szülhetett. Ez a' p. Hirlapnak gr. Széchenyi Istvántól veszélyesnek hirdett módora, mely nemesek abban áll *mit mond*, hanem abban is *mit nem mond*, de mit mondani elkerülhetlen szükség. A' vezércikkék írója és a' tisztelt közönség e' tárgy iránti vitákkal már annyira elhalmozottak, hogy annak fejtegetését itt valóságos tolokodás nélkül tovább nem folytathatom. Legyen azonban az első meggyőződve, mikép e' tekintetben nézetem semmiképen nem elfogult, ámbár más rendszer embere vagyok. Hogy a' discussiónak a' politikai idealismus utján 's egészen a' megyei tárgyalás saját módjában meg kellett indulni, azt világosan látom 's ha meggyőződése e' szint hordja 's ezen tünteti ki vezércikkéi rajzait, ki találhat abban mást mint azt, hogy hű marad önmagához? Hogy pedig egy lap szerkesz-

tője, ki hatást 's lapjának befolyást eszközteni törekszik, fiatal nemzedékhez épen azon hangon szól mely legsikeresebb, 's azt udvariasan simogatja; maga iránt gyanút gerjeszteni, 's a' haladókat megtántorítani nem akarván őket veszélyekkel nem ijesztgeti; mind ezt helyzetében igen természetesnek találom. Amde ha épen oly méltányos akar lenni, nem tagadhatja, mikép gr. Széchenyi István, ki más rendszer embere, e' törekvéséhez annál kevesebbé hallgathatott, mennél sikeresebben látta indulni mindenki a' p. H. lapot czélja felé. Egyednél a' legveszélyesebb idő akkor áll elő, midőn az ifju először lép világba; nemzetnél midőn első bizonytalan lépéseit intézi az öntudatos haladás pályáján. Mindkettő ekkor egy ismételten tenger habjainak ereszti sajkáját, 's felette fontos a' czél elérésére, milly irányban indítja meg azt. Tekintsük most a' Hittel és Világ szerzője helyzetét. Felrázta volt a' nemzetet 's haladásra bírta 's most azt egyszerre hamis irányban félvezetettve 's minduntalan sebesebb lépésekre nógatva látja. Nem kellett é neki felszólamlani, inteni, sőt, mint egy másik jelesűn hajdan Nebántsdjában, vést kiáltani, hogy az ifju eszméljen föl, 's magát tájékozva, utját változtassa. Ha gr. Széchenyi István ezt nem teszi 's az ifju csakugyan eltéved 's őt baj éri, kit érhetett volna inkább a' gáncs és szemrehányás mint épen azt, ki ezen ifut legelőbb felébresszté 's menésre indítá? A' Kelet népe tehát a' Hittel és Világ szükségképeni utódja, 's ha ezen munkák nemzeti életünkben epochalisak, amaz is az és pedig annál inkább, mert igazán a' *politikai synthetismus rendszer születté köztünk állala*. Tespedés és anarchia azon két örvény, mellytől a' nemzeti élet fejlődését meg kell öni 's e' hazai legfőbb kötelességet a' nemes gróf legujabb munkájával nem kevesebbé teljesíté, mint az előbbienekkel.

De mondanak, ezen zajkiáltás tulságos volt; hogy dönthető a' pusztá modor a' magyart sírba? Emlékezzünk kérem vissza, mikép a' p. Hirlap megjelenésekor, mint elhatározott színű hirlap, maga állott a' politikai pályán, a' mozgalmat egyoldalulag intézvén, a' közvéleményt, ellenörködés nélkül, monopolizálva. 'S ebben csak gr. Széchenyi látott é veszélyt? Hisz a' Kelet népe megjelenté után a' Világ megfordult sarkában, hogy azonnal ellenszegülhessen. Megengedem azonban, viszonyaink most inkább súlyosak mint veszélyesek 's a' nemes gróf e' tekintetben inkább szerelmes anyához hasonlít, módfelett aggódván, csak hogy kedves keleti magzatját baj ne érje. Víz felé sétál ez, 's visszakiáltja, lóhoz közeledik 's kabátjánál fogja. A' víz meglehet nem mély, a' ló talán gebe 's lábát alig bírja. De ki tudhatja azt bizonyosan? Sok gyermek fult már vízbe 's a' gebe is kirughat. Itt a' kelleltinél több nem árt, de bezzeg árthat ám, 's igen is nagyon, a' kelleltinél kevesebb. Egyébiránt ezen integetés 's ijesztés gr. Széchenyi Istvánnál szinte saját tactika, vagy hogy magamat pontosabban kifejezzem, szerepéhez 's rendszeréhez tartozik. Hallottuk mi ezt már az országgyűlés alatt is 's az akademia körüli beszédében utjolog. A' politikai synthetismus egyiránt küzd tespedés és anarchia ellen 's így szükségké ez irányokban emeli vészszavát, mi a' nemes grófnál a' már megmagyarázott okoknál fogvást annál természetesebb. 'S im itt végre a' hely, hol a' Kelet népe ellen intézett egy más gáncsot is eligazíthatok. Azt mondják, csupa általánosságokban forgolódik, a' specialításokra nem erszkeedve. Hogy a' specialítások oly kapások, nem csuda, mert az országgyűlés előttünk áll; de ez nem gr. Széchenyi, hanem a' p. Hirlap szerepe. Őt illeti az indítványozás, a' specialítások fejtegetése; ez a' politikai idealismus általános bélyege, mint az ellenmondás és negatio a' realismusé 's a' *tájékozás* a' synthetismusé. Főtisztje ennek az igazi közép kimuta-

tása. A' nemes gróf efelett nemesek író, hanem ország, férfi is, töle tehát igazságosan nem kívánható hogy egyszerre egész keblét kitarja. Egy másik jelesűn épen nem ír 's itéletem szerint helyesen, mert hivatása más irányban fekszik. Azonban ha a' nemes gróf journalistikai pályáját folytatandja, magam is úgyhiszem legálább a' teendők sorát ki kellene jegyeznie, 's némelly *létesíthetőknek látszó elékelő* specialításokat felvilágosítania, 's ezt már *ígérte* is.

Legyen ez elég Kelet népe munkájáról. Szóljunk most az akademiai beszédéről; de még rövidebben, mert e' tárgy még vita alatt van. A' Kelet népében a' nemes gróf politikai kifejlődésünk irányát akar kijegyezni, az akademiai beszédnek tárgya a' nemzetiség 's nyelv. Mérsékletre, méltánylásra inti a' felhevült kedélyeket 's hogy nemzetiségünknek 's nyelvünknek több olvasztó ereje legyen, belterjes ereje szaporítását javasolja, minmagunk 's nyelvünk művelése által. A' rendszer, az irány szintaz, mi a' Kelet népében — az igazi közepet itt a' „mulasztás“ és „tulhív“ közt jeleli ki — 's lehet-e ennél okosabb beszéd? Magam is egyike vagyok azoknak, kik a' panszlávok ellen megtűtük a' tárogatót, 's meglehet midőn a' nemes gróf „hazánk főheveseit“ szólítja meg, talán rám is méltóztatott legkegyelmesebben emlékezni; de azért tagadjam é a' mérséklés szükségét? Hiszen Aristoteles már egypár év ezred előtt bebizonyította, hogy mé, az erény is csak bizonyos korlátok közt az, 's a' bátorság p. o. tulvive; vakmerőségre, a' takarékoság fősvénységre 'sat. fajul, mik épen oly felszolandók mint a' gyávaság és fukarság. De felelnek, a' gróf azt állítja, hogy a' tót visszahatás egyenesen a' magyar tulhívnek okozatja; mutasson fel csak egy példát, hol a' magyar a' törvényen tul hágott volna? Uram! ez állítással nekem tömérdek bajt okoztak. Hol áll ez világos szavakkal? Elolvastam a' beszédet egyszer, kétszer, nem találtam a' mit kerestem 's midőn e' vádat a' Világ is ismétlé, harmadszor, de sikeretlenül, 's most már a' reménynyel is feladtam e' helyet láthatni, hacsak jutalomkérdést nem hirdetek. Félre magyarázni, az igaz, sokat lehet; de nem a' nélkül hogy a' jus optimaie interpretationis-t megsértjük. Tényeket pedig ne kívánjunk! Az már magában — in thesi — lehetetlen, hogy egy több millióból álló népség tagjai, bármilly szent legyen is akaradjok, buzgóságukban a' méltányosság vonalán soha sem hágtanak keresztül. Ha tehát tényeket kívánunk, mindig többekkel fognak szolgálni. Egy varasdi levelező a' Világban már megkezdé a' sort. Emlékezzünk csak a' magyar nyelv dolgában felterjesztett törvénycikkre. 's arra, hogy értette maga az országgyűlés azon szavakat: „Magyarország határain belül“ 's mit kívánt a' „hozzácsatolt részekre“ nézve; 's végre: hogyan erősítették meg ő felségétől? De hagyjuk abban.

És bevégezni akarván cikkelyemet, egy szótat hangzik felém kérdezve: mi e' hosszas beszédnek rövid értelme? Az honfitársaim, hogy végre azon elfogult képzelődésből lassan lassan jőzanodjunk ki, miszerint nemzeti életünk kifej ödését 's annak elméleti feltétele a' discussiót, kirekesztőleg egy elvből 's egy irány felé akarnók elintézni. Épen ellenkezőleg, politikai véleményink harczeit, a' polaritás világtörvénye szerint mint egy egészet kell tekintenünk, mellyben minden felekezet az eredvény létesülésére nélkülözhetlen rész. Így cselekedvén, nem jajdulandunk fel, ha nézetinkkel ellenkező tanokat hirdetve látunk, 's a' „feszítsd meg“ el fog maradni. Az emberi haladásnak színhelye, nem egy ország vagy kor, még egy világ-rész sem; ez az összes emberiség örök feladata, 's mivel e' haladást nem az egyes tényezők hanem azoknak egymásra összes hatása eszközli, világterjedésben, megsemmisítetésekről nem is lehet szó. Ne képzeljük tehát hogy a' politikai idealismust a' vezércikkék író-

ja találta fel, a politikai realismust a Világ's a politikai syntetismust gr. Széchenyi István. A politikai vélemények szükségképp e' rendszerekre oszlanak fel 's fenállásaik köztünk nem ez vagy amaz személyhez vannak köve. Fenfognak azok állani, míg fejlődő nemzeti életünk lesz, minden rendszernek felekezete találkozáván's azért hirlapi létege is. Az elvek közti viták pedig kivált eleinte igen hevesek, mert a' nemzetnek üntudata még teljesen ki nem fejlődött, a' felekezetek azon reménnyel kecsegtetik magokat, hogy ellenfeleiket meggyőzhetik; minekutána azonban elveiket eléggé megvitatták és szándékok sikeretlensége kétségtelené vált előttük: felhagynak megsemmisítő harcaikkal 's mindegyik saját álláspontjából fejtegeti a' napirendre került specialitásokat, e' mezőn az igaz olykor élénkebben is összekocczanva. Így van ez p. o. a' szabadság legrégibb országában, Angliában, hol e' küzdelem több mint egy század óta folyik. Mi még az elvek vitatását is alig kezdtük meg.

Gr. Széchenyi István e' nézetektől vezetve egyenesen kimondja, hogy a' p. Hirlapot nem akarja elnémitani, mi helyes; de mit feleljünk azon javeszéklő hirharangoknak, kik mondogatni meg nem szünek, mikép a' nemes gróf a' p. Hirlap polemijával nemcsak népszerűségét kockáztatja, hanem magát valósággal el is fogja temetni? Ez több jámbor ohajtásnál! Gr. Széchenyi István, mint kimutattam, egy rendszer képviselője köztünk, egy rendszeré, mely általa szóltat fel legelőször 's legfontosabb, mivel a' *közvetítés, a' létesülés rendszere*. Neki tehát a' világért sem szabad hallgatni. 'S míg hatalmas szava, egyszer emelve, e' hazát villám sebességgel déltől éjszakig 's kelettől nyugotig átjárja, kebleket felrázva mint senki másé, 's ez által bizonyítva, hogy világosan vagy homályosan érzett szükségét kielégíti: — addig százszorta hamarébb fog magok e' mondogatók 's híresztelők felett megkondulni a' sirharang, mint sem jövendőlések csak megszűröl is teljesülhetne. 'S itt a' Jelenkor szerkesztőségének egy jó tanácsosal bátorodom szolgálni. Gr. Széchenyi István lapját létegeül választá, ezzel a' politikai syntetismus bélyegét sütvén reá. Igyekeztek *ezentul is* ezen nálunk eddigéllő illőleg még nem képviselt rendszer méltó szószólójává lenni*) mert csak azon hirlapnak lehet életelve, mely valamely rendszerre állapodik, másképp elegendő pártfogója azaz előfizetője nem lehetnek. A' szerep, mellyel fel akarom ruházni, nem tagadom, nehezebb az eddig nálunk megkísérleteknél; mert e' rendszer szószólójának nem elég egyoldalulag főleg csak az eszme vagy a' fennállóknak követeléseit ismerni; az igazi közép kitalálása, a' közvetítés lehető pontja, ez fő dolga, hogy a' létesülést el ne hibázza és pedig az igazi irányban, épen oly távol a' tespedéstől mint anarchiától, minél fogva a' közvélemény odahajlását az egyik vagy másik pont felé mindig teljesen ismernie kell, hogy az igazi haladást, a' mozgalmat vagy feltartva vagy gyorsítva, elősegíthesse, mi ugyan politikai műveltségünk kezdő kifejlődése mellett, eleinte félreértetni fog, mint épen most gr. Széchenyi István törekvései; mert lapjára az ingatlanság színét fogná hárítani. De ne csüggedjen el! A' belátóbbak csak hamar észreveszik, mikép állandó és szilárd elveknek is, alkalmazásukban, élethajlékonysággal kell bírni; mert az élethez simulniok kell, mely fejlődésében minden perczen más meg más, tehát örökké változó. Ez tehát nem az elvtelenség és szilárdtalanság hanem az életrevalóság bélyege. Változtalan alkalmazásában csak az élettelen és meredt lehet, az üres eszme, vagy a' megcsontosult status-quo.

'S végre ébredjünk fel azon némelyektől táplált képzelődésből is, hogy politikai discussiónk már tárgyra és szempontokra nézve mindenoldalú, 's valamely politikai lapunk annak a' és -jét foglalhatná magában. Minden állodalmi élet *belsőből és külsőből* áll 's azon kívül nálunk még az ausztriai viszony is előfordul. Akármely ügy vétessék tehát nyilvános tárgyalat alá, *minekelőtte létesülhessen*, keresztül kell mennie a' belső fejlődés, centralisatio 's birodalmi viszonyok meghányó-velő szempontjain; 's ha hirlapi discussiónk az élethez hű akar maradni, felvilágosítását ezen három stadium álláspontjairól kellene a' tárgyra terjesztenie. Ez eddig elé igen fogható okoknál fogva nem történt 's lehetetlen is hogy valami kezdetkor a-

*) Egész lelke 's meggyőződése szerint ezentul is, mit főleg ügyesszünk teljesíteni képesek, ha Széchenyi gr. mint e' pol. rendszer magasztos képviselőjével buzgalmunk elősegítik oly alapos értekezések mint e' nagybecsű cikkek írója, sives tetel gyámolítani tiszta szándékunkat. A' Szerk.

zonnal tetőpontjára hágjon. Ajtónk előtt seperünk, mi igen czélszerű, a' centralisatio 's birodalmi viszonyok álláspontjait kerülve, sőt a' birodalmi kérdéseket mellőzve, minék, mint mondám, e' perozben nem lehet másképpen lennie: de azután ne is ámitgassuk magunkat 's ne tartsk az *egyoldalt* már *egésznek*, mert a' csalódnak fájdalmai keservesek. Száz indítvány, mely most hatóságinknál, positiv akarattal a' létesülésre előterjesztelik, elmaradna; mert megvizsgáltván előbb valószínűsége pontjairól, létesülhetlennek találnánk 's azok mellyek ily felvilágosítás után még szőnyegen maradnának, oly alakot ölténének magokra, hogy azután az országgyűlésen nyilvános tárgyalás alá kerülvén, megnyirbáltatásai miatt nem kellene feljajdulunk. Megjegyzem, miként itt a' vezérezkék indítványait nem értem; ezek nézetem szerint egyenesen a' követi utasítások számára készülnek, mint hiszem azon világos eszméttel, hogy úgy sem kerülendnek nyilvános tárgyalat alá, másképp számukat sokalnom kellene, nem lévén sem időnk, sem pénzünk, sem erőnk ily sok javításnak azonnali eszközölsére 's ki más nézetben volna, anuak utóbb, tapasztalván mi kevés létesül mind ezen mennyiségből el kellene csüggednie, mitől ójon meg hazánk nemője; mert a' magyar sok energiával bír, de kevesebb kitarással; akadályokra találván, könnyen elkedvetlenül, 's — lefelekszik a' bundára.

'S im ez volna körül belül mit ez úttal elmondani szükségesnek láttam. Tetszeni fog e' hivatlan ügyvédkezőm gr. Széchenyi Istvánnak? nem tudom, sőt igen igen kétem; elég hogy azt épen fenforgó körülményünk közt elmaradhatlannak tartám. A' tisztelt közönségnek pedig ezen ügyvédkezőm annyival inkább feltűnhet, mivel már egyszer gr. Zay Károly mellett, az Athenaeumban, hasonló szerepet vállalték magamra, 's feltűnhet kivált azon okból, mivel e' két jeles hazafibban akadémiai 's egyházi elnökeimet tisztelni van szerencsém. A' dolog úgy látszik, a' captatio benevolentiaehez annyira hasonlít, mint egy tojás a' másikhoz, mit nem is tagadok, de hogy magoktól a' nemes gróftól félre ne magyaráztassam, el kell mondanom indítóokát. Midőn egykor atyám Pestre az egyetemhez küldött, ott a' philosophiát hallgatandót, utamra adá Knigge isméretes munkáját. Ezt olvasván, megakadtam mindjárt első főtételénél. „Iparkodjál, így szól ez, mindenki tetszését megnyerni.“ Mit, felelek, a' gazét is, kinek inkább nyakát kellene kitekernem; hisz ez lehetetlen, 's ha lehetséges volna, hipocrisis. Azonnal megfordítam tehát e' tételt, felkiáltván „iparkodjék kiki tetszésemet megnyerni úgy híven, hogy ez az első tétel nélkülözhetlen főtétele, a' mint is egymás mellé téve 's egymást korlátozva, csakugyan egyetem szabályul elfogadhatók. Iparkodtam tehát felebarátim tetszését megnyerni, de mindig azon követeléssel, hogy azok is részükrol szintezen szabályt követendik, 's nemcsak szóval hanem tettel. 'S im tisztelt olvasóim nem bizonyíthatom eléggé, mennyire iparkodott fennevezett két elnököm e' mai napig, hogy ezen tölem követett 's követelt szabályomnak megfelelőhessen, mennyire törekedtek tetszésemet megnyerni, szóval, tollal, tettel. honfitársaim's főleg tettel! kiki ismeri sikerrel koronázott hazafitűi törekvésiket! gr. Zay Károlynak különösen nem feledhetem el, hogy ágostai hitv. iskolánkban a' magyar nyelvet honosítá. Nemzetiségben, minden egyházak közt, mi állunk leghátulabb, nekünk kell tehát az első lépést tennünk, ez vala hazai kötelességünk 's ime megfelelőnk a' haza várakozásának. Ez a' reformatió ideje óta egyházunk legnagyobb tettel! 'S midőn e' nemes grófok így tetszésemet megnyerésé mindent elkövettek, a' mi csak tőlök kitelhetett; én részemrol hűtelen maradjak e' szabályomhoz? Ah barátim! az emberiség évkönyvei telvék nemünk haladatlanúságával, legjobbjait, azokat, kik őket a' tudatlanság 's előítéletek nyomorából jobb emberi létre akarják felemelni, megmérgezték, máglyára hányták, fel-feszíték, őt magát is, ki a' világra jött, hogy az emberiséget a' rosztl megváltsa. 'S a' sőtét korok e' sőtét bünei ismételtessenek-e még a' felvilágosodott 19 században 's még köztünk is, bármily csekély mennyiségben? Felforr a' vér bennem, hányszor ily történetekre emlékszem 's fogadást tettem, mindent elkövetni, a' mi gyöngye erőmből kitelik, hogy legalább nemzetem e' pirító szennytlent maradjon, fogadtam szavamat emelni legjobbjaink mellett, a' mennyiszere szavaiat és eszelekedeteiket félreértve, félremagyarázva vagy őket rágalmaztatva tapasztalom. 'S im ezen fogadásomat tartom 's tartandom, míg szavamat emelhetem. —

Szontagh Gusztáv.

Gömöri közgyűlés. Gömör megye mart. 13 dikán kezdő követutatisó közgyűlését. Első nap ugyan k. leiratok 's intézvények tárgyalattak 's ez okbul csekélyebb számmal gyűltek össze a' RR., de másnap az országgyűlési választmány munkálata vétetvén föl, a' rendes RR. közt több mint 400 köznemes jelent meg, kik közül jó előre harsogott: „nem adózunk, maradjon az ösiség, megtartjuk a' constitutiót.“ Elnök alispán ur megnyitó beszéde után a' követutatisás ezen pontokban állapították meg: 1) Oly törvény alkottassék, mellyel fogvást a' követek megbízóleveleinek érvényessége fölött minden felsőbb befolyástól függetlenül kizárólag a' követi táblaitéljen. 2) Országgyűlésen a' kerületi és országos ülések tárgyalatásai gyorsirók által szerkesztendő naplókba irassanak. 3) az országos választmányok munkálatai vizsgáltassanak meg, jövöre pedig oly intézkedés történjék, miszerint ily választmányok összeüléseinek határideje mindjárt a' törvényben szabassék meg, azok a' kitűzött napon minden elnöki meghívás nélkül üljenek össze, 's ha tán időközben eloszlan kényszerülének, eloszlás előtt ismétli összejövételük napját eleve határozzák meg. 4) Bármirangu 's felekezetű papságnak polgári törvényektől függése világosan állapíttassék meg; pápai bullák pedig csak úgy hirdethetessenek ki érvényesen, ha azokat előbb az országgyűlés jóváhagyá. 5) Az 1791. 13. t. cz. részletesen magyaráztassék meg. 6) A' megajánlandó adóra nézve szabassék ki a' határidő, meddig legyen az beszedelhető; az erdélyi viszákosapolt részek hazai pénztárba adózzanak; a' horvátokra nézve az adó iránti kedvezés oka megszűnven, ők is egyaránt fizessenek. 7) Diplomatikai nyelv Magyarországnak kizárólag a' magyar legyen, mellyesetekben azonban kivétel kívántatik, azok a' törvény jelölje ki. 8) A' kir. városokra nézve választmányi rendeltessék, mely a' városoknak nemcsak országgyűlési szavazat-arányát, hanem alkotványos állását 's hatáskörét, belsejüket, ugyszinte a' szabad mezővárosok belrendeztetését is munkálja ki. 9) Minden bíró felelős legyen, minék sikerbe vétele iránt szinte választmány nevezessék; bíró pedig senki 24. 's követ 30ik életéve előtt ne lehessen. 10) A' választási jog minden nemű visszaélés ellen törvényes intézkedésekkel biztosíttassék. Eddig a' választmány javaslata mindenben megmaradt, de most következett 11) a' kedélyingerlő ösiség, 's hosszas vitakozás, javaslatok 's a' köznemesesség közberikkantási után szavazatra került; mellette 179, köztük 176 kardos, ellene 373 's ezek közt csak 15 kardos szavazott: mihez képest az ösiség fentartása határozottat. Ennyi végezetet mart. 14én; 15én méltó aggodalommal gyűltek a' RR. ismét össze 's mintegy 800 főnyire szaporultak. 12) Ugyanis olvasták a' választmány házi adó iránti javaslata, mihez képest a' megyei költségek fődözéséhez mindenki személyszerint 's birtokaránylag járulni köteleztessék, visszaélések megakadályoztatása végett azonban országgyűlésileg állapíttassanak meg a' szükségek czímei, ezek arányáról csak közhírré tétel után lehessen tanácskozni, 's ha az országosan kivetett szükségeken felül még más költség kívántatnék, ezt csak azok tartozzanak pótolni, kik azt jónak látják. E' felolvasást a' köznemesesség harsány „nem adózunk, nem fizetünk“ koronázta; az iszonyu zaj után azonban lelkes szónoklatok kezdettek, és főleg a' köztiszteletű Szentiványi Károly ur 2¼ óraig tartott, meggyőző 's oktató beszédének és Andrassy Károly gr. buzgó hazafitűi szavainak köszönhetni, hogy a' házi adót Gömör megye RRei annyit felizgott köznemes közt elvállalódnak határozatták. Az adóviselés mellett 70, 's ezek közt 5 köznemes; ellene csak 4 szónok nyilatkozott. Azon nem várandó esetre pedig, ha jövő orsz. gyűlésen az adó megbuknék, Gömör addig is országos vállalatok fődözéséhez járulni kész. A' gyűlés 4ik napja köznemesesség nélkül folytatvátván 13) a' hitrebizottságok multa nézve meghagyattak, de jövöre eltöröltettek, ugy azonban, hogy az ily javakat bírók adósságai azokból megvétethessenek. A' nemnemesek birhatlansága eltörlesztetett. 14) Az örökváltság sikeritése végett a' törvényhozás gondoskodjék eszközökrül, miknél fogvást az kötelező törvény nyomán minél czélszerűbben foganatosíttassék. 15) A' honoratorok, millyenek minden vallás papjai, oktatók, oklevelesek, gyarak tulajdonosai, 300 ftot érdemlő 's iskolátvégzett urasági tiszték 's rendes tanácsosal bíró községek előjárói, ha birtokosak, tanácsozási és választási, ha pedig birtok nélkül települtenek meg, csupán választási joggal ruháztassanak fel; választathatási joggal szinte birjanak, de bírák 's megyei ügyvédek ne

lehessen csak rövid Ludovicól Debról oly módon terjesztve nem, csi vivassék czellaria igazgatótatott pe táblához kek áll czélszer fizetess Gömör a 19re ha T alispánu jelent sz sok kez lés alatt gyak na előmozd használn lésnek; nyi irat elősoroz tárgyak vastatot körleve tok kele tartásán tétől, gások m zett lev zése ir nem re leg elin nal jele kény el zandják rendez szemel jelesen sen (con ugyana 's ujra még há zó kijel viselő a vatalra bünvád gyei hi némell sék be után törvény vel egy sége 's széki b zonban utasítá litása felvált utasítá nak a' iránti járt az miszer ra nyi tóztassa tással hessél zett fe indige lethez sék. addig ez irá gánál nások földör dőkat nem e dó ku sék 's tott.

lehessenek. — Az utasítás egyéb nevezeteseb pontjait csak rövideden érintem. A' népnevelés 's a' heverő Ludoviceum életbe léptessék; Eszékől Fiumeig, Pestől Debreczenig országos költségen vasut építtessék, olly módon, hogy ha a' háziadó a' nemességre is kiterjesztetik, ezen pályákhoz az eddigi adózók is, ha nem, csupán a' nemesek járuljanak. A' sajtószabadság vivassék ki; műgyetem állíttassék. A' nm. udv. kanczellaria, htanács 's megyék politikai hatósága csak igazgatási tárgyakra közöltassék, a' politikai uton vitatott perek reudes bíraskodás fokán a' hétszemélyes táblához vitessenek; megyékben állandó törvényszékek állíttassanak. A' czéhek törlesztessenek el, de ezélszerű intézkedés mellett. Országgyűlési szállások fizetessenek, 's ha ez országosan nem határozatnék, Gömör a' magáté ugyis fizetendi. — Jövő közgyűlés jun. 19re határozatott.

Temesmegyei közgyűlés. Mart. 13kán első alispánunk elnökle alatt kezdett közgyűlésünkre megjelent szép számú közönség jelleméből a' tanácskozások kezdete előtt ki vala vehető: hogy jelen közgyűlés alatt csak szabad akarat győzend. Az elvégzett tárgyak nagy halmaza ismét tanúság arra, hogy a' közjó előmozdítása végett milly kívánatos: erőt, tekintélyt nem használni; mert egy pár nap alatt vége szakad a' gyűlésnek; holott máskor két három hét sem elégséges anynyi irat tárgyalására. Elnökünk a' felveendő tárgyakat elősorozván, azok közül mindenek előtt az országos tárgyakban munkálkodó választmány jegyzőkönyve olvastatott fel, mellynek jobbadán a' testvér megyék körlevelei fonalán tervezett javaslatából köv. határozatok keletkeztek: 1) Liptóme gyének a' tisztujtó székek tartásánál közbejöni szokott szomorú események ötleteiből, a' közesendetis nem ritkán háborító kicsapongások megszüntetése tekintetében 1840ik évben érkezett levelére, ámbár a' megyéknek általános elrendezése iránt már utasítás készített; miután azonban nem remélhető annak jövő országgyűlésen kimerítőleg elintéztetése, más részről pedig a' tisztválasztásoknál jelenleg előfordulni szokott szavazási 's egyéb önkény eltávolítása végett a' temesi követe indítványozandják: hogy a' tisztujtó-székek ügye a' megyék elrendezését tárgyzó rendszeres munkálattal kiemelve, szemelvényileg országgyűlési tárgyalás alá vétessék, jelenben a' tisztválasztásokat megelőzni kellő értekezésen (conferentián) a' RRd. által ajánlandó egyedek közül ugyanazon testület, a' már valamely hivatalban létező 's újra választási javaslatba teendő tisztviselőn kívül még hármat szemelven ki, ezeket a' megyei kormányzó kijelölésbe tenni tartozzék. b) Minden megyei tisztviselő a' megye jegyzői hivatalát is ide érteve, azon hivatalra, mellyet viselt — minden esetre — ha csak bűnvád alatt nem állana, jelöltessék ki; c) Minden megyei hivatal egyedül választás, nem pedig mint azok némellyikénél eddig történt, kinevezés által töltessek be. d) A' választások kirekesztőleg titkos szavazás utján eszközölthessenek. 2) Borsodnak az állandó törvényszékek létesítése, a' megye egyéb tisztviselőivel egyformán választandó törvényszéki bírák felelősége 's a' kerületi táblák, alispáni, szolgabírói és ursorzói bíróságok eltörlése iránti levelre keletkezett, azonban mult országgyűlésen törvénybe nem ment pótló utasítás ujabban megerősített. 3) Abaujnak felszólítása, hogy a' követe bármiféle terhek és fizetések felvállalására mind addig ne szavazzanak, míg az iránt utasítást nem nyereendnek, pártoltatott. 4) Torontálnak a' nádori és koronaöri hivatalra mikénti választás iránti kívánata elfogadtatott, hogy t. i. követeink mindjárt az országgyűlés kezdetén felírás utján eszközöljék, miszerint ő fels. a' kijelölendők neveit (ha illy választásra nyílnék alkalom) az ország Rendeivel közleni méltóztassék, hogy e' szerint a' megyék követeiket utasítással ellátva, választási jogait törvényesen élvezhessék. 5) Torontálnak az indigenatusra nézve érkezett felszólítása azzal pártoltatott hogy a) minden, ki indigena kíván lenni a' végett az országgyűlési testülethez folyamodjék, 's kéretlenül senki se honosíttassék. b) Illyetén kérelem-eselben az országos Rende addig ne tanácskozhassanak, míg a' megyék követei ez iránt utasítást nem kapnak. 6) Az eszmék rokonságánál fogva határozatba ment: hogy külföldön lakó magánok és nemesek, kik majd minden jövedelmeiket külföldön költik el (a' hivataljoknál fogva kin tartózkodókat, és tapasztalás vagy tanulás végett utazókat ide nem érteve) jövedelmöknek hongyüléssileg meghatározandó kules szerinti részét az országos pénztárba fizessék 's ennek pártolására a' többi megye is felszólíttatott. 7) Csanádnak a' mészárszéki jog eltörlése iránti

felszólítása törvényes kárpótlás elhatározatával pártoltatott. 8) Honnak a' só árának országgyűlésileg leendő megállapítását szorgalmazó levele azzal pártoltatott: hogy a' megyei követe mindaddig, míg ezen a' hon minden rendü polgárra egyenlőn ható közérdekü tárgyra kedvező vála s z ő felségétől nem érkezik, az adó megajánlásába ne bocsátkozzanak, és ennek pártolására a' többi megyét is felszólítottuk. 9) Somogynak a' kamatok kamati iránt törvényt alkotni kívánó felszólítása nem pártoltatott, a' dolgon mártörvényileg is segítve levéa. 10) a' visszakapcsolandó erdélyi megyék iránt hozott törvény sikeresítése, ugyszinte 11-szer a' társországok visszakapcsolatása szorgalmaztatni rendeltetett. — 12) Torontálnak a' büntető rendszer kidolgozására megbízott választmány munkálattal jó elevelé leküldetni kívánó levele pártoltatott, 's e' végett ő felségéhez felírás határozatott. 13) Nógrádnak a' kath. ifjak protestans iskolákbai befogadtatását szorgalmazó levele pártoltatott. 14) a' g. n. e. h. nemzeti pénztárnak czélszerűbb elrendezése iránti utasítás; valamint 15) a' zsidók polgárosítása ujjal sürgettetni fog, nem pártoltuk Soprony két levelét, a' n. vámszövetséghez csatlakozást nem, nemzetiségünk veszélyeztetése miatt; azt pedig, hogy felírás utján kérjük ő fels. a' keresk. illető tárgyaknak k. előadásiba sorozása végett azért nem, hogy a' nemzet kezdeményi joga illy lépés által ne kockáztassék; azonban a' világos öröködési perekben hozott ítéleteknek kanczelláriához feljebbvitelöket, a' türelmi adó tökéletes megszüntetését, a' nemesi bírtok összeírását törvényvel kívánjuk kimondani. 16) Az adózók által köz terhek czime alatt teljesített szokott munkák czélszerű elrendezése és illetoleg a' közterhek milly arányban 's mennyiségben vitelének törvény általi meghatározása utasításba foglatott. 17) A' külföldre utazóknak kiadandó magyar utilevelek iránt, ugyszinte a' bánági főhadi kormányt magyarul levelezni kért felírásokra tagadó's illetoleg dorgáló válasz érkezvén, a' KK. és Rk nemzeti függetlenségüket's diplom. polczra emelt nyelvöket teltleges viszsza lépéssel veszélyeztetni nem akarván, továbbá is előbbi végzeményök mellett maradtak, 's ujra felírás határozat, annál inkább, mivel az 1840: 6, 7 törvényt, mellyre a' nm. httan. hivatkozik, egy oldalulag sem magyarázni, sem megváltoztatni nincs hatalmokban. 18) Temesi gróf-főispán ur által a' mult közgyűlésből felajánlott egyedek közül Niamesny Gábor ur nevezetvén ki másodfőadószedőnek, e' megyének ezen 39 évig szolgáló érdemteljes tisztviselője harsogó eljenzések közt hivatalába iktattatott. 19) Debreczen és Székesvár kir. városok ismérétes körlevelei választmányhoz igazítottak. — W. F. —

Hajdukerületi közgyűlés. — Folyt. — 5) Szóba hozatván, mikint ideje lenne az országgyűlési tárgyak megvizsgálására kiküldötteknek a' javaslatok készítéséhez kezdeni, elnök főkapitány ur a' munkálatok megkezdésének határidejét e' gyűlések végére tűzte ki 's a' küldöttség valósággal munkához is kezdvén 's e' kerületet legközelebből érdeklő tárgyat a' kerület elrendezését vevén tanácskozás alá, azt bevégezte 's minden törvényhatósággal pártoltatás végett közölni határozta. 6) Elnök főkapitány ur jelentvén, hogy bizonyos sürgetős tárgyak miatt időközben egy kis gyűlést rögtön összehíni kénytelen volt, annak jegyzőkönyvét felolvasás 's meghitelesítés végett bemutatta. Minek folytában a' tiszti főügyész előadta, hogy a' mennyiben az ezen kisgyűlésen jelen voltak sorában sem az ügyészi hivatal, sem a' több várost Bőszörményen kívül képviselve nem találja: ő pedig gyűlést a' városok, mint e' kerület kiegészítő részét, 's tiszti ügyészi hivatal nélkül törvényesnek nem tekinthet, annyival kevesebb, mert léteznek e' kerületnek olly tartalmu határozata, melly szerint a' kisgyűlésekre is minden város és hivatal meghívandó: ezen elnöki intézkedés ellen óvast t. sz. 's kéri óvasát jegyzőkönyvbe vitetni, ezen kisgyűlést pedig külső kellekek hiánya miatt egészen megsemmisítetteti. Ezen óvas és kérelemre elnök fő kapitány ur viszont-óvast tett, nyilatkozatván, mikint legkisebb célja sem volt e' gyűlésből akárkit is kirekeszteni, 's hogy ekkint alakítottatott, azt a' közbejött sürgetős tárgyak minél gyorsabban lehető elintézése, az igazságnak minél pontosabban kiszolgáltatása végett és ugy eszközölte, hogy törvényt, melly a' kisgyűléseket szabályozná, nem ismert, a' tiszti ügyész által felhozott régebben kelt határozatra pedig nem emlékezett, kívánja azért a' kérdéses kisgyűlést érvényesnek tekintetni annyival inkább, mert a' fehívott határozásban is azon szabály, hogy a' városok, és hivatalok mind meghívassanak, nem az illy rögtöni, de az akkor divatozott hónapos kisgyűlésekre értetnek, 's ugyanabban az illy szükség esetében összehívandókra nézve az elnöki intézkedés fenhagyatott. Ezen előadások nyomán mind két rendbeli óvas jegyzőkönyvbe vitetvén, a' kérdéses kisgyűlés az elnökség által felhozott okoknál fogva érvényesnek tekintetni 's annak

jegyzőkönyve hitelesítetteti rendeltetett ugyan: más részről azonban igaznak ösmertetvén az is, hogy gyűlés tiszti ügyész nélkül nem lehet, jövöre nézve meghatározatott, hogy bármely kisgyűlésen is legalább egy tiszti ügyésznek — kit szükség esetében helyettesíteni is lehet — 's egynél több városnak meg kell hivatnia; 's ezen módosítással az elnökségi azon jog, hogy bármikor is — szükség hozván magával — kisgyűlést tarthasson, más törvényhatóságok példájára megerősítettett. 7) B. város tanácsa 's közönségének azon intézkedése, miszerint a' határukon levő futóhomoknak, melly már mintegy 145 holdat temetett el alig 10 év alatt, megfogása tekintetéből, az elborított tért felmértvén, felárkoltatni 's az árokpartokat ákáczfákkal három sorral sürrien beültetteni, a' már használhatlan és veszélyes homok-pusztát pedig nyílonkint árverés utjan olly föltét mellett eladatni kívánja, hogy a' futó-homok megfogását minden birtokos hova-előbb eszközölje, a' bejövendő öszveg végre a' közbirtokosság előfordulandó szükségének fődözésére fordítandó levén tökéltessék, a' kérelemhez képest azon biztos föltételeknél fogva, miszerint magok azon birtokosok, kiknek közös tulajdonához tartozik a' kérdéses homoktér, a' ezél kétségbe hozhatlan üdvös lététül áthatva, mind az előterjesztés mind a' hiteles szóbe i jelentés szerint már megkezdett árkolási munkálatok sikerteljes előhaladásánál fogva beleegyeztek 's egyezni látszanak, érdemszerint méltányoltatva annyival inkább jóvá hagyatott mert a' kiosztásból bejövendő 's az árkolási és ültetési munkálatok kifizetésén túl maradandó pénzfölösleg a' tulajdonos telek-birtokosok kizáró javára hagyatván fel, a' vagyontulajdon sajátképe el sem vétetik, de nagyobb jó eszközése mellett csak mintegy felesellettetik. (Vége következik.)

Amerika.

(Éjszakamerika. Hayti. Brazilia. La Plata-statusok. Peru.) Washingtonban a' congressusnak mart. 4kén kellett eloszlani, miután több ministerváltozás fogott megtörténni; sőt már az eddigi, mart. 1ig terjedő hírek szerint is, Forward statustitoknok leköszönt 's utódjaul ideiglenesen Spencer nevezteték ki; Webster is le akar mondani, 's kilépte után addig, míg valószínűleg követül Londonba menne, új tervkészítéssel fog foglalkozni, miszerint egyes statusok adósságit a' közkormány vállalná el. — Hayti déli részén Cayesben lázadás ütött ki Boyer elnök ellen, hiszik azonban, hogy a' esend nem sokára helyre áll; de mégis szomorú, hogy ezen szigetet most földingás, tűzvész, inség és lázadások egymás után szerencsétlenítik. — Braziliában a' lelépott pénzügyminister Visconde Abrantes által a' követkamra elé terjesztett költségvetés szerint f. évben a' statuskiadás 23,120,866, a' bevétel pedig csak 16,500,000 tallerra rugott. Ministerségben itt is változás történt. Azon csapat, melly a' császár menyasszonyát Nápolyból viendi, Lisboa marquis parancsnoksága alatt mart. 1jén indult el. Piraroua vidéke Brazilia 's Anglia közt kétes helyzetben van, 's iránta hártárvizsgálat rendeltetett. — Miután mult év végével a' buonos-ayresi kormány Angol- 's Franciaország ajánlott közbenjárását Montevideo ellenében nem fogadta el: az ottani angol követ Mandeville mély sajnát jelenté ki 's nyilatkozatáta, hogy a' francia és angol kormány minden esetre véget szándékozik vetni a' La Plata-statusok közti villongásoknak. 'S csakugyan már több angol, francia 's braziliai hadihajó indult meg La Platán felfelé. — Peruban oct. 16kán Lafuente Torricoval Pisco mellett harcra szállván, ottani szokás szerint az ütközet előtt mind a' két főnök megszőkött; Lafuente sergében azonban Drustua nevű tábornok olly bátor volt, hogy az helyt állván 2500 katonával 4500 felett diadalmaskod 'k, minek következtében Lafuente bizonyos elnöknek tartatik; de ha megválasztatik is, méltósága ez országban csak addig tart, míg a' pártok felett győzedelmeskedni bír.

Spanyolország.

(A' ministerség megmarad. Montfort hg a' királynénál. Bikaviadalok.) Hire járt, hogy a' ministerségben némi változások fognak történni, a' hivatalos lap mindazáltal jelenti, hogy a' ministerek megszabadulni kívánnának ugyan a' felelősségterhétől, de most. midőn minden oldalról súlyos vádakkal terhelhetnek, férfiasan fogják azokat leküzdeni, 's ügyöket csupán a' certisero bízzák, 's mind a' két félt kihallgatván, igazságos ítélet hozand. Hogy ez ítélet a' ministerségre nézve kedvező leend, az igen is természetes, miután tudva van, hogy a' választásoknál tetemes többséget nyertek. — A' királyné magányos kihallgatással tünteté ki Montfort hget, mi a' közönségben mindenféle mendemondára szolgál alkalmul. Espartero is nagyon kitünteti e' fiatal hget. — A' véres bikaviadalokat ismét megkezdék Madridban, 's minden kéthétben nagy fényvel folytatják. Legközelebb szörnnyü vad bikákat állítottak a' csa-

ja találta fel, a politikai realismust a Világ 's a politikai synthetismust gr. Széchenyi István. A politikai vélemények szükségkép e' rendszerekre oszlanak fel 's fenállásaik köztünk nem ez vagy amaz személyhez vannak kötve. Fenfognak azok állani, míg fejlődő nemzeti életünk lesz, minden rendszernek felekezete találkozik 's azért hirlapi létege is. Az elvek közti viták pedig kivált eleinte igen hevesek, mert a nemzetnek öntudata még teljesen ki nem fejlődött, a felekezetek azon reményvel kecsegtetik magokat, hogy ellenfeleiket meggyőzhetik; minekutána azonban elveiket eléggé megvitaták és szándékjuk sikeretlensége kétségtelené vált előttük: felhagynak megsemmisítő harcaikkal 's mindegyik saját álláspontjából fejtegeti a' napirendre került specialitásokat, e' mezőn az igaz olykor élénkebben is összekocczanva. Így van ez p. o. a' szabadság legrégebb országában, Angliában, hol e' küzdelem több mint egy század óta folyik. Mi még az elvek vitáit is alig kezdtük meg.

Gr. Széchenyi István e' nézetektől vezetettve egyenesen kimondja, hogy a' p. Hirlapot nem akarja elnémitani, mi helyes; de mit feleljünk azon jayveszékli hirharangoknak, kik mondogatni meg nem szünek, mikép a' nemes gróf a' p. Hirlap polemijával nemesak népszerűségét kockáztatja, hanem magát valósággal el is fogja temetni? Ez több jámbor ohajtásnál! Gr. Széchenyi István, mint kimutattam, egy rendszerképviselője köztünk, egy rendszeré, mely általa szólalt fel legelőször 's legfontosabb, mivel a' *közvetítés*, a' *létesülés rendszere*. Neki tehát a' világot sem szabad hallgatni. 'S míg hatalmas szava, egyszer emelve, e' hazát villám sebességgel déltől éjszakig 's keletől nyugotig átjárja, kebleket felrázva mint senki másé, 's ez által bizonyítva, hogy világosan vagy homályosan érzett szükségét kielégít:—addig szászorta hamarabb fog magok e' mondogatók 's híresztelők felett megkondulni a' sirharang, mint sem jövendőlések csak megszűröl is teljesülhetne. 'S itt a' Jelenkor szerkesztőségének egy jó tanácsosal bátorodom szolgálni. Gr. Széchenyi István lapját létegeül választá, ezzel a' politikai synthetismus bélyegét sütvén reá. Igyekeztek *ezentul is* ezen nálunk eddigéig illőleg még nem képviselt rendszer méltó szöszölője lenni*) mert csak azon hirlapnak lehet életelve, mely valamely rendszerre állapodik, másképp elegendő pártfogóji azaz előfizetői nem lehetnek. A' szerep, mellyel fel akarom ruházni, nem tagadom, nehezebb az eddig nálunk megkísérleteknél; mert e' rendszer szöszölőjének nem elég egyoldalulag főleg csak az eszme vagy a' fennállónak követeléseit ismerni; az igazi közép kitalálása, a' közvetítés lehető pontja, ez fő dolga, hogy a' létesülést el ne hibázza és pedig az igazi irányban, épen oly távol a' tespedéstől mint anarchiától, minél fogva a' közvélemény odahajlását az egyik vagy másik pont felé mindig teljesen ismernie kell, hogy az igazi haladást, a' mozgalmat vagy feltartva vagy gyorsítva, elősegíthesse, mi ugyan politikai műveltségünk kezdő kifejlődése mellett, eleinte félreértetni fog, mint épen most gr. Széchenyi István törekvései; mert lapjára az ingtagság színt fogná hárítani. De ne esüggedjen el! A' belátóbbak csak hamar észrevedenek, mikép állandó és szilárd elveknek is, alkalmazásukban, élethajlékonysággal kell bírni; mert az élethez simulniok kell, mely fejlődésében minden perczen más meg más, tehát örökké változó. Ez tehát nem az elvtelenség és szilárdtalanság hanem az életrevalóság bélyege. Változtalan alkalmazásában csak az élettelen és meredt lehet, az üres eszme, vagy a' megcsontosult status-quo.

'S végre ébredjünk fel azon némelyektől táplált képzelődésből is, hogy politikai discussiónk már tárgyra és szempontokra nézve mindenoldalú, 's valamely politikai lapunk annak a' és s-jét foglalhatná magában. Minden állodalmi élet *belsőből* és *külsőből* áll 's azon kívül nálunk még az ausztriai viszony is előfordul. Akármely ügy vétsék tehát nyilvános tárgyalatás alá, *minekelőtte létesülhessen*, keresztül kell mennie a' belső fejlődés, centralisatio 's birodalmi viszonyok meghányó-vető szempontjain, 's ha hirlapi discussiónk az élethez hű akar maradni, felvilágosítását ezen három stadium álláspontjairól kellene a' tárgyakra terjesztenie. Ez eddig elé igen fogható okoknál fogva nem történt 's lehetlen is hogy valami kezdetkor a-

*) Egész lelke 's meggyőződése szerint ezentul is, mit főleg úgy leszünk teljesíteni képesek, ha Széchenyi gr. mint e' pol. rendszer magasztos képviselőjével buzgalmunk elősegítik oly alapos értekezések mint e' nagybecsi cikk írója, szives tettel gyámolítani szándékunkat. A' Szerk.

zonnal tetőpontjára hágjon. Ajtónk előtt seperünk, mi igen czélszerű, a' centralisatio 's birodalmi viszonyok álláspontjait kerülve, sőt a' birodalmi kérdéseket mellőzve, minek, mint mondtam, e' perczen nem lehet másképen lennie: de azután ne is ámtgassuk magunkat 's ne tartsuk az *egyoldalt* már *egésznek*, mert a' esalódásnak faldalmái keservesek. Száz indítvány, mely most hatóságinknál, positiv akarattal a' létesülésre előterjesztetik, elmaradna; mert megvizsgáltván előbb valósulhatása pontjairól, létesülhetlennek találtatnék 's azok mellyek ily felvilágosítás után még szőnyegen maradnának, oly alakot ölténének magokra, hogy azután az országgyűlésen nyilvános tárgyalás alá kerülvén, megnyirbáltatásai miatt nem kellenek felajdulnunk. Megjegyzem, miként itt a' vezérek-kek indítványait nem értem; ezek nézetem szerint egyenesen a' követi utasítások számára készülnek, mint hiszem azon világos eszmélettel, hogy úgy sem kerülendnek nyilvános tárgyalatás alá, másképp számukat sokalnom kellene, nem levén sem időnk, sem pénzünk, sem erőnk ily sok javításnak azonnali eszközzésére 's ki más nézetben volna, anuak utóbb, tapasztalván mi kevés létesül mind ezen mennyiségből el kellene esüggednie, mitől ójon meg hazánk nemtője; mert a' magyar sok energiával bír, de kevesebb kitarással; akadályokra találván, könnyen elkedvetlenül, 's —lefelekszik a' bundára.

'S im ez volna körül belül mit ez úttal elmondani szükségesnek láttam. Tetszeni fog e' hivatlan ügyvédkedésem gr. Széchenyi Istvának? nem tudom, sőt igen igen kétfelm; elég hogy azt épen fenforgó körülményink közt elmaradhatlannak tartám. A' tisztelt közönségnek pedig ezen ügyvédkedésem annyival inkább feltűnhet, mivel már egyszer gr. Zay Károly mellett, az Athenaeumban, hasonló szerepet vállalték magamra, 's feltűnhet kivált azon okból, mivel e' két jeles hazafiban akadémiai 's egyházi elnökeimet tisztelni van szerencsém. A' dolog úgy látszik, a' captatio benevolentiae-hoz annyira hasonlít, mint egy tojás a' másikhoz, mit nem is tagadok, de hogy magoktól a' nemes gróftól félre ne magyaráztassam, el kell mondanom indítóokát. Midőn egykor atyám Pestre az egyetemhez küldött, ott a' philosophiát hallgatandót, utamra adá Knigge ismértes munkáját. Ezt olvasván, megakadtam mindjárt első főtételénél. „Iparkodjál, így szól ez, mindenki tetszését megnyerni.“ Mit, felelek, a' gazét is, kinek inkább nyakát kellene kitekernem; hisz ez lehetetlen, 's ha lehetséges volna, hipocrisis. Azonnal megfordítam tehát e' tételt, felkiáltván „iparkodjék kiki tetszésemet megnyerni úgy híven, hogy ez az első tétel nélkülözhetlen föltétele, a' mint is egymás mellé téve 's egymást korlátozva, csakugyan egyetemi szabályúl elfogadhatók. Iparkodtam tehát felebarátim tetszését megnyerni, de mindig azon követeléssel, hogy azok is részükről színtezzen szabályt követendik, 's nemesak szóval hanem tettelis. 'S im tisztelt olvasóim nem bizonyíthatom eléggé, mennyire iparkodott fennevezett két elnököm e' mai napig, hogy ezen tölem követett 's követelt szabályomnak megfelelőhessen, mennyire törekedtek tetszésemet megnyerni, szóval, tollal, tettel, honfitársaim 's főleg tettel kiki ismeri sikerrel koronázott hazafiúi törekvéseket! gr. Zay Károlynak különösen nem feledhetem el, hogy ágostai hitv. iskolánkban a' magyar nyelvet honosítá. Nemzetiségben, minden egyházak közt, mi állunk leghátulabb, nekünk kell tehát az első lépést tennünk, ez vala hazai kötelességünk 's ime megfelleltünk a' haza várakozásának. Ez a' reformatio ideje óta egyházunk legnagyobb tettel 's midőn e' nemes grófok így tetszésemet megnyerésére mindent elkövettek, a' mi csak tőlök kitelhetett; én részemről hűtelen maradjak e' szabályomhoz? Ah barátim! az emberiség évkönyvei telvék nemünk háladatlanságával, legjobbjaitak, azokat, kik őket a' tudatlanság 's előítéletek nyomorából jobb emberi létre akarák felemelni, megmérgezték, máglyára hányták, felfeszíték, őt magát is, ki a' világra jött, hogy az emberiséget a' rosztul megváltsa. 'S a' sötét korok e' sötét bünei ismételtessenek-e még a' felvilágosodott 19 században 's még köztünk is, bármily csekély mennyiségben? Felforr a' vér bennem, hányszor ily történetekre emlékszem 's fogadást tettem, mindent elkövetni, a' mi győgne erőmből kitelik, hogy legalább nemzetem e' piritó szennyét ment maradhasson, fogadtam szavamat emelni legjobbaik mellett, a' mennyiszor szavaikat és cselekedeteiket félreértve, félremagyarázva vagy őket rágalmaztatva tapasztalom. 'S im ezen fogadásomat tartom 's tartandom, míg szavamat emelhetem. —

Szentlagh Gusztáv.

Gömöri közgyűlés. Gömör megye mart. 13 dikán kezdé követutasító közgyűlését. Első nap ugyan k. leiratok 's intézvények tárgyalattak 's ez okbul csekélyeb számmal gyűltek össze a' RR., de másnap az országgyűlési választmány munkálata vétetvén föl, a' rendes RR. közt több mint 400 köznemes jelent meg, kik közül jó előre harsogott: „nem adózunk, maradjon az ösiség, megtartjuk a' constitutiót.“ Elnök alispán ur megnyitó beszéde után a' követutasítás ezen pontokban állapították meg: 1) Oly törvény alkottassék, mellyel fogvást a' követek megbízóleveleinek érvényessége fölött minden felsőbb befolyástól függetlenül kizárólag a' követi táblaíteljen. 2) Országgyűlésen a' kerületi és országos ülések tárgyalatásai gyorsírók által szerkesztendő naplókba irassanak. 3) az országos választmányok munkálatai vizsgáltassanak meg, jövőre pedig oly intézkedés történjék, miszerint ily választmányok összeülésének határideje mindjárt a' törvényben szabassék meg, azok a' kitűzött napon minden elnöki meghívás nélkül üljenek össze, 's ha tán időközben eloszlan kényszerülének, eloszlás előtt ismétli összejövetelük napját eleve határozzák meg. 4) Bármilyen rangú 's felekezeti papságnak polgári törvényektől függése világosan állapíttassék meg; pápai bullák pedig csak úgy hirdethetessenek ki érvényesen, ha azokat előbb az országgyűlés jóváhagyá. 5) Az 1791. 13. t. cz. részletesen magyaráztassék meg. 6) A' megajánlandó adóra nézve szabassék ki a' határidő, meddig legyen az beszédethető; az erdélyi viszákaposult részek hazai pénztárba adózzanak; a' hivatokra nézve az adó iránti kedvezés oka megszünyvén, ők is egyaránt fizessenek. 7) Diplomatikai nyelv Magyarországon kizárólag a' magyar legyen, mellyesetekben azonban kivétel kívántatik, azokat a' törvény jelölje ki. 8) A' kir. városokra nézve választmány rendeltessék, melly a' városoknak nemesak országgyűlési szavazat-arányát, hanem alkotványos állását 's hatáskörét, beszerkezetét, ugyszinte a' szabad mezővárosok belrendeztetését is munkálja ki. 9) Minden bíró felelős legyen, minek sikerbe vétele iránt színt választmány neveztessek; bíró pedig senki 24. 's követ 30ik életéve előtt ne lehessen. 10) A' választási jog minden nemü visszaélés ellen törvényes intézkedésekkel biztosíttassék. Eddig a' választmány javaslata mindenben megmaradt, de most következett 11) a' kedélyingerlő ösiség, 's hosszas vitakozás, javaslatok 's a' köznemesség közberikkantási után szavazatra került mellette 179, köztük 176 kardos, ellene 373 's ezek közt csak 15 kardos szavazott: mihez képest az ösiség fentartása határozatott. Ennyi végeztetett mart. 14én; 15én méltó aggodalommal gyűltek a' RR. ismét össze 's mintegy 800 főnyire szaporultak. 12) Ugyanis olvasták a' választmány házi adó iránti javaslata, mihez képest a' megyei költségek fődözéséhez mindenki személyszerint 's birtokaránylag járulni köteleztessek, visszaélések megakadályoztatása végett azonban országgyűlésileg állapíttassanak meg a' szükségek czimei, ezek arányáról csak közhírré tétel után lehessen tanácskozni, 's ha az országosan követett szükségeken felül még más költség kívántatnék, ezt csak azok tartozzanak pótolni, kik azt jónak látják. E' felolvasást a' köznemesség harsány, nem adózunk, nem fizetünkkel koronázta; az iszonyu zaj után azonban lelkes szónoklatok kezdettek, és főleg a' köztiszteletű Szentiványi Károly ur 2 1/4 óraig tartott, meggyőző 's oktató beszédének és Andrassy Károly gr. buzgó hazafiúi szavainak köszönhetni, hogy a' házi adót Gömör megye RRei annyi felizgatott köznemes közt elvállalandónak határozták. Az adóviselés mellett 70, 's ezek közt 5 köznemes; ellene csak 4 szónok nyilatkozott. Azon nem várandó esetre pedig, ha jövő orsz. gyűlésen az adó megbuknék, Gömör addig is országos vállalatok fődözéséhez járulni kész. A' gyűlés 4ik napja köznemesség nélkül folytatvátván 13) a' hitrebizottságok multra nézve meghagyattak, de jövőre eltöröltettek, ugy azonban, hogy az ily javakat bírók adósságai azokból megvétethessenek. A' nemnemesek birhaftársági eltörlesztetett. 14) Az örökváltság sikerítettése végett a' törvényhozás gondoskodjék eszközökrül, mikéül fogvást az kötelező törvény nyomán minél czélszerűbben foganatosíttassék. 15) A' honoratorok, millyenek minden vallás papjai, oktatók, oklevelesek, gyárak tulajdonosai, 300 ftot érdemlő 's iskolátvégzett urasági tiszték 's rendes tanácsosal bíró községek előjáróji, ha birtokosak, tanácskozási és választási, ha pedig birtok nélkül települtenek meg, csupán választási joggal ruháztassanak fel; választathatási joggal szinte birjanak, de bírák 's megyei ügyvédek ne

lehessenek csak rövid Ludoviceu től Debre oly módo terjeszteti nem, csup vivassék czellariai igazgatási tatott pere (táblához v kek állít ezészerü fizetessen Gömör a' 19re hatá Ten alispánun jelent szé sok kezde les alatt c gyak nagy előmozdítá használni; lesnek;hol nyi irat tár elősorozvá tárgyakba vastatott körlevelei tok keletk tartásánál től, a' gások meg zett levelé zése iránt nem remé leg elinté nal jelenkény eltáv zandják) rendezésé szemelvé jelenen) sen(confen ugyanazon 's ujra vá még hárm zó kijelöl viselő a' n vatalra, bünvád ala gyei hivat némellyik sék be. d utján eszt törvényze vel egyfor sege 's a' szeki bíros zomban m utasítás u litása, h felvállalás utasítást n nak a' nád iránti kivá járt az orv miszerint ra nyílné tóztassék, tással ell hessék. 5 zett felszó indigena l lethez fol sék. b) I addig ne ez iraut ut gánál fogv nások és földön köi dőkat, és nem érte dó kules s sék 's enn tollt. 7) C

lehessenek. — Az utasítás egyéb nevezeteseb pontjait csak röviden érintem. A' népnevelés 's a' heverő Ludoviceum életbe léptessék; Eszéktől Fiumeig, Pest-től Debreczenig országos költségen vasut építtessék, oly módon, hogy ha a' háziadó a' nemességre is kiterjesztetik, ezen pályákhoz az eddigi adózók is, ha nem, csupán a' nemesek járuljanak. A' sajtószabadság vivassék ki; műgyetem állíttassék. A' nm. udv. kan. cellaria, htanács 's megyék politikai hatósága csak igazgatási tárgyakra szoríttassék, a' politikai uton vitatott percek rendes bíraskodás fokán a' hétszemélyes táblához vitessenek; megyékben állandó törvényszékek állíttassanak. A' czéhek törlesztessenek el, de czélszerű intézkedés mellett. Országgyűlési szállások fizetessenek, 's ha ez országosan nem határozatnék, Gömör a' magáét ugysis fizetend. — Jövő közgyűlés jun. 19re határozatott.

Temesmegyei közgyűlés. Mart. 13kán első alispánunk elnökle alatt kezdett közgyűlésünkre megjelent szép számu közönség jelleméből a' tanácskozássok kezdete előtt ki vala vehető: hogy jelen közgyűlés alatt csak szabad akarat győzend. Az elvégzett tárgyak nagy halmaza ismét tanúság arra, hogy a' közjó előmozdítása végett milly kívánatos: erőt, tekintélyt nem használni; mert egy pár nap alatt vége szakad a' gyűlésnek; holott máskor két három hét sem elégséges anynyi irat tárgyalására. Elnökünk a' felveendő tárgyakat elősorozván, azok közül mindenek előtt az országos tárgyakban munkálkodó választmány jegyzőkönyve olvastatott fel, mellynek jobbadán a' testvér megyék körlevelei fonalán tervezett javaslatából köv. határozatok keletkeztek: 1) Liptómegeyének a' tisztujtó székek tartásánál közbejöni szokott szomorú események ötleéből, a' közcsendetis nem ritkán háborító kiesapongások megszüntetése tekintetében 1840ik évben érkezett levelére, ámbár a' megyéknek általános elrendezése iránt már utasítás készített; miután azonban nem remélhető annak jövő országgyűlésen kimerítőleg elintéztetése, más részről pedig a' tisztválasztásoknál jelenleg előfordulni szokott szavazási 's egyéb önkény eltávolítása végett a' temesi követek indítványozandják: hogy a' tisztujtó-székek ügye a' megyék elrendezését tárgyzó rendszeres munkálatul kiemelve, szemelvényileg országgyűlési tárgyalás alá vétessék, jelesen: a) a' tisztválasztásokat megelőzni kellő értekezésen (conferentián) a' RRd. által ajánlandó egyedek közül ugyanazon testület, a' már valamely hivatalban létező 's újra választási javaslatba teendő tisztviselőn kívül még hármat szemelven ki, ezeket a' megyei kormányzó kijelölésbe tenni tartozzék. b) Minden megyei tisztviselő a' megye jegyzői hivatalát is ide érteve, azon hivatalra, mellyt viselt — minden esetre — ha csak bünyvad alatt nem állana, jelöltessék ki; c) Minden megyei hivatal egyedül választás, nem pedig mint azok némellyikénél eddig történt, kinevezés által töltessek be. d) A' választások kirekesztőleg titkos szavazás utján eszközölthessenek. 2) Borsodnak az állandó törvényszékek létesítése, a' megye egyéb tisztviselőivel egyformán választandó törvényszéki bírák felelőssége 's a' kerületi táblák, alispáni, szolgabírói és urszéki bíróságok eltörlése iránti levélre keletkezett, azonban mult országgyűlésen törvénybe nem ment pótló utasítás ujabban megerősített. 3) Abauznak felszólítása, hogy a' követek bármiféle terhek és fizetések felvállalására mind addig ne szavazzanak, míg az iránt utasítást nem nyerendnek, pártolatott. 4) Torontálnak a' nádori és koronaöri hivatalra mikénti választás iránti kívánata elfogadtatott, hogy t. i. követink mindjárt az országgyűlés kezdetén felírás utján eszközöljék, miszerint ő fels. a' kijelölendők neveit (ha illy választásra nyílnék alkalom) az ország Rendeivel közleni méltóztassék, hogy e' szerint a' megyék követeiket utasítással ellátva, választási jogaikat törvényesen élvezhessék. 5) Torontálnak az indigenatusra nézve érkezett felszólítása azzal pártolatott hogy a) minden, ki indigena kíván lenni a' végett az országgyűlési testülethez folyamodjék, 's kéretlenül senki se honosíttassék. b) Illyetén kérelem esetben az országos Rende addig ne tanácskozhassanak, míg a' megyék követei ez iránt utasítást nem kapnak. 6) Az eszmék rokonságánál fogva határozatba ment: hogy külföldön lakó magánások és nemesek, kik majd minden jövedelmeiket külföldön költik el (a' hivataljoknál fogva kin tartózkodókat, és tapasztalás vagy tanulás végett utazókat ide nem érteve) jövedelmöknek hongyülésileg meghatározandó kules szerinti részét az országos pénztárba fizessék 's ennek pártolására a' többi megye is felszólíttatott. 7) Csanádnak a' mészárszéki jog eltörlése iránti

felszólítása törvényes kárpótlás elhatározatával pártolatott. 8) Hontnak a' só árának országgyűlésileg leendő megállapítását szorgalmazó levele azzal pártolatott: hogy a' megyei követek mindaddig, míg ezen a' hon minden rendü polgárra egyenlőn ható közérdekü tárgyra kedvező válasz a' felségétől nem érkezik, az adó megajánlásába ne bocsátkozzanak, és ennek pártolására a' többi megyét is felszólíttatuk. 9) Somogynak a' kamatok kamati iránt törvényt alkotni kívánó felszólítása nem pártolatott, a' dolgon már törvényileg is segítve levéa. 10) a' visszakapcsolandó erdélyi megyék iránt hozott törvény sikeresítése, ugyszinte 11-szer a' társországok visszakapcsolatása szorgalmaztatni rendeltetett. — 12) Torontálnak a' büntető rendszer kidolgozására megbízott választmány munkálatát jó e-leve leküldetni kívánó levele pártolatott, 's e' végett ő fölségéhez felírás határozatott. 13) Nógrádnak a' kath. ifjak protestans iskolákbai befogadtatását szorgalmazó levele pártolatott. 14) a' g. n. e. h. nemzeti pénztárnak czélszerűbb elrendezése iránti utasítás; valamint 15) a' zsidók polgárosítása ujjolag sürgettetni fog, nem pártolatok Soprony két levelét, a' n. vámszövevényhez csatlakozást nem, nemzetiségünk veszélyeztetése miatt; azt pedig, hogy felírás utján kérjük ő fels. a' keresk. illető tárgyaknak k. előadásiba sorozása végett azért nem, hogy a' nemzet kezdeményi joga illy lépés által ne koczkaztassék; azonban a' világos öröködési perekben hozott itéleteknek kancelláriához feljebbvitelüket, a' türelmi adó tökéletes megszüntetését, a' nemesi bírtok összeiratását törvényvel kívánjuk kimondatni. 16) Az adózók által köz terhek czime alatt teljesített szokott munkák czélszerű elrendezése és illetoleg a' közterhek milly arányban 's mennyiségben vitelének törvény általi meghatározása utasításba foglaltatott. 17) A' külföldre utazóknak kiadandó magyar utilevelek iránt, ugyszinte a' bánági főhadi kormányt magyarul levelezni kért felírásokra tagadó's illetoleg dorgáló válasz érkezvén, a' KK. és Rk nemzeti függetlenrögöket's diplom. polczra emelt nyelveteket tetleges viszalpéssel veszélyeztetni nem akarván, továbbá is előbbi végzeményök mellett maradtak, 's újra felírás határozta, annál inkább, mivel az 1840: 6, 7 törvényt, mellyre a' nm. htn. hivatkozik, egy oldalulag sem magyarázni, sem megváltoztatni nincs hatalmokban. 18) Temesi gróf-főispán ur által a' mult közgyűlésből felajánlott egyedek közül Niamesny Gábor ur nevezetvén ki másodfőadószedőnek, e' megyének ezen 3g évig szolgáló érdemteljes tisztviselője harsogó éljenzések közt hivatalába iktattatott. 19) Debreczen és Székesvári kir. városok ismétetes körlevelei választmányhoz igazítottak. — W. F. —

Hajdukerületi közgyűlés. — Folyt. — 5) Szóba hozatván, mikint ideje lenne az országgyűlési tárgyak megvizsgálására kiküldötteknek a' javaslatok készítéséhez kezdeni, elnök főkapitány ur a' munkálatok megkezdésének határidejét e' gyűlések végére tűzte ki 's a' küldöttség valósággal munkához is kezdvén 's e' kerület legközelebből érdeklő tárgyat a' kerület elrendezését vevén tanácskozás alá, azt bevégezte 's minden törvényhatósággal pártolatva végett közölni határozta. 6) Elnök főkapitány ur jelentvén, hogy bizonyos sürgetős tárgyak miatt időközben egy kis gyűlést rögtön összehíni kénytelen volt, annak jegyzőkönyvét felolvasás 's meghitelesítés végett bemutatta. Minek folytában a' tiszti főgyűlés előadta, hogy a' mennyiben az ezen kisgyűlésen jelen voltak sorában sem az ügyészi hivatal, sem a' több várost Böszörményen kívül képviselve nem találja: ó pedig gyűlést a' városok, mint e' kerület kiegészítő részei, 's tiszti ügyészi hivatal nélkül törvényesnek nem tekinthet, annyival kevesbbé, mert létezik e' kerületnek olly tartalmu határozata, melly szerint a' kisgyűlésekre is minden város és hivatal meghívandó: ezen elnöki intézkedés ellen ovást sz. 's kéri ovását jegyzőkönyvbe vitetni, ezen kisgyűlést pedig külső kellekek hiánya miatt egészen megsemmisíttetni. Ezen ovás és kérelemre elnök fő kapitány ur viszont-ovást tett, nyilatkozatván, mikint legkisebb célja sem volt e' gyűlésből akákit is kirekeszteni, 's hogy ekkint alakítottatott, azt a' közbejött sürgetős tárgyak minél gyorsabban lehető elintézése, az igazságnak minél pontosabban kiszolgáltatása végett és ugy eszközölte, hogy törvényt, melly a' kisgyűléseket szabályozná, nem ismert, a' tiszti ügyész által felhozott régebben kelt határozatra pedig nem emlekezett, kívánja azért a' kérdéses kisgyűlést érvényesnek tekintetni annyival inkább, mert a' fehívt határozásban is azon szabály, hogy a' városok, és hivatalok mind meghívassanak, nem az illy rögtöni, de az akkor divatozott hónapos kisgyűlésekre értetnek, 's ugyanabban az illy szükség esetében összehívandókra nézve az elnöki intézkedés fenhagyatott. Ezen előadások nyomán mind két rendbeli ovás jegyzőkönyvbe vitetvén, a' kérdéses kisgyűlés az elnökség által felhozott okoknál fogva érvényesnek tekintetni 's annak

jegyzőkönyve hitelesíttetni rendeltetett ugyan: más részről azonban igaznak ösmertetvén az is, hogy gyűlés tiszti ügyész nélkül nem lehet, jövőre nézve meghatározatott, hogy bármely kisgyűlésen is legalább egy tiszti ügyésznek — kit szükség esetében helyettesíteni is lehet — 's egynél több városnak meg kell hivatalnia; 's ezen módosítással az elnökségi azon jog, hogy bármikor is — szükség hozván magával — kisgyűlést tarthasson, más törvényhatóságok példájára megerősített. 7) B. város tanácsa 's közönségének azon intézkedése, miszerint a' határukon levő futóhomoknak, melly már mintegy 145 holdat temett el alig 10 év alatt, megfogása tekintetéből, az elborított tért felmértevé, felárkoltatni 's az árkokat árkézfákkal három sorral sürien beültetenni, a' már használhatlan és veszélyes homokpusztát pedig nyílonként árverés utján olly föltét mellett eladatni kívánja, hogy a' futó-homok megfogását minden bírtokos hova-előbb eszközölje, a' bejövendő öszveg végre a' közbirtokosság előfordulandó szükségének fődözésére fordítandó levén tőkésíttessék, a' kérelemhez képest azon biztos föltételeknél fogva, miszerint magok azon bírtokosok, kiknek közös tulajdonához tartozik a' kérdéses homoktér, a' czél kétségbe hozhatlan üdvös lététől áthatva, mind az előterjesztés mind a' hiteles szóbeli jelentés szerint már megkezdett árkolási munkálatok sikerteljes előhaladásánál fogva beléegyeztek 's egyezni látszanak, érdemszerint méltányoltatva annyival inkább jóvá hagyatott mert a' kiosztásból bejövendő 's az árkolási és ültetési munkálatok kifizetésén túl maradandó pénzfőlöleg a' tulajdonos telek-bírtokosok kizáró javára hagyatván fel, a' vagyontulajdon sajátkép el sem vétetik, de nagyobb jó eszközése mellett csak mintegy felecséreltetik. (Vége következik.)

Amerika.

(Éjszakamerika. Hayti. Brazília. La Plata-statusok. Peru.) Washingtonban a' congressusnak mart. 4kén kellett eloszlani, miután több ministerváltozás fogott megtörténni; sőt már az eddigi, mart. 1ig terjedő hírek szerint is, Forward statutitoknak leköszönt 's utódjaul ideiglenesen Spencer nevezteték ki; Webster is le akar mondani, 's kilépte után addig, míg valószinleg követül Londonba menne, új tervkésztéssel foglalkozni, miszerint egyes statusok adósságit a' közkormány vállalná el. — Hayti déli részén Cayesben lázadás ütött ki Boyer elnök ellen, hiszik azonban, hogy a' csend nem sokára helyre áll; de mégis szomorú, hogy ezen szigetet most földingás, tüzvész, inség és lázadások egymás után szerezcséltetik. — Braziliában a' lelépett pénzügyminister Visconde Abrantes által a' követkamra elé terjesztett költségvetés szerint f. évben a' statu-kiadás 23,120,866, a' bevétel pedig csak 13,500,000 tallerra rugott. Ministerségben itt is változás történt. Azon csapat, melly a' császár menyasszonyát Nápolyból viendi, Lisboa marquis parancsnoksága alatt mart. 1jén indult el. Pirarora vidéke Brazília 's Anglia közt kétes helyzetben van, 's iránta határvizsgálat rendeltetett. — Miután mult év végével a' buenos-ayresi kormány Angol- 's Franciaország ajánlott közbenjárását Montevideo ellenében nem fogadta el: az ottani angol követ Mandeville mély sajnát jelenté ki 's kinyilatkozatá, hogy a' francia és angol kormány minden esetre véget szándékozik vetni a' La Plata-statusok közti villongásoknak. 'S csakugyan már több angol, francia 's braziliai hadihajó indult meg La Platán felfelé. — Peruban oct. 16ikán Lafuente Torricoval Pisco mellett harcra szállván, ottani szokás szerint az ütközet előtt mind a' két főnök megszökött; Lafuente sergében azonban Drustua nevü tábornok olly bátor volt, hogy az helyt állván 2500 katonával 4500 felett diadalmaskod'k, minek következtében Lafuente bizonyos elnöknek tartatik; de ha megválasztatik is, méltósága ez országban csak addig tart, míg a' pártok felett győzedelmeskedni bír.

Spanyolország.

(A' ministerség megmarad. Montfort hg a' királynénál. Bikaviadalok.) Hire járt, hogy a' ministerségben némi változások fognak történni, a' hivatalos lap mindazáltal jelenti, hogy a' ministerek megszabadulni kívánának ugyan a' felelősségterhétől, de most mindön minden oldalról sulyok vádakkal terhelhetnek, férfiasan fogják azokat leküzdeni, 's ügyöket csupán a' cortesre bízzák, 's mind a' két félt kihallgatván, igazságos ítélet hozand. Hogy ez ítélet a' ministerségre nézve kedvező leend, az igen is természetes, miután tudva van, hogy a' választásoknál tetemes többséget nyertek. — A' királyné magányos kihallgatással tünteté ki Montfort hget, mi a' közönségben mindentéle mendemondára szolgál alkalmul. Espartero is nagyon kitünteti e' fiatal hget. — A' véres bikaviadalokat ismét megkezdék Madridban, 's minden kéthétben nagy fényvel folytatják. Legközelebb szörnyü vad bikákat állítottak a' csa-

tatérre, 's két küzdőt félholtan vittek el a bős állatok köréből. A közönség dühösen tapsolt, midőn a küzdő férfiakat vérzeni látta. — A spanyol kormány végre bebocsáttatni határozta az angol gyapotszöveteket, miután meggyőződék, hogy a csempésztést egyáltalában nem bírja megszüntetni. —

Anglia.

[Vélemény Anglia viszonyáról Franciaország ellenében. O'Connell nagy készülétei.] A' parisi kamrák, mond a' M. Chronicle, legkisebb életjelt sem tanúsítanak. Hónapok óta ülnek együtt, és semmit nem tettek. A' hajómozgási ügy jövőn szönyegre, Lamartine, 's még néhányan, mindenről szólottak, mire Guizot azután felelni kényszerült. Az öregek szó nélkül ültek e' politikai bálban, 's csöndesen szemlélték a' fiatalok tánczát. Igy bának a' nyilvános ügyekkel azon alkotmányos nagy országban! semmi tényleges javítást nem várhatni a' mostani kamráktól, míg a' közönség mákony-mámorban lézeng az egész sajtóval együtt, 's fontosságában elbizakodva az egész világot megvetéssel nézi le. E' mellett a' francziák, minden józan ok nélkül folyvást háborut forralnak. Anglia 4 sorhajóra csökkentő hajóhadát a' földközi tengeren, a' franczia kormány ellenben nyolczat tartott meg, 's e' mellett még 8 minden pillanatban szinte oda vitorlázhat. A' hadierő csökkentéséről Franciaországban szó sem lehet, meddig a' közvéleményt háboruskodásra sarkanttyuzzák a' szabadelmű lapok. De még anyagi tekintetben sem várhatni haladást a' követkamrától. A' czukorügy öt év óta kering már vitási szönyegen 's alkalmasint még most sem fog lényeges változáson átmenni. Valóban, a' követkamra minden pillanatban elszéledhet, mert így sem történik semmi, habár évekre nyújtja is meddő tanácskozásait. Otaheiti elfoglaltatása alkalmasint bonyolulásokat szülend, mert idegen consulok tartózkodnak ott, 's azon szigetek függetlensége általánosan meg volt ismerve. Franciaország azonban nem igen tart ettől, 's a' zavar okát előre is Anglia nyá-

kába iparkodik zökkenteni. — O'Connell annyira megvan győződve Irland elválásáról Angliától, hogy épületet indítványoz már fölállíttatni Dublinban az irlandi alsóház számára, sőt mi több: ő nem csupán üres és meddő indítványozásban fitogtatja erejét, hanem a' költéseket előlegezni is kész, mely szép példát más népezérek is követhetnek. Hogy egyébiránt O'Connell e' vérmes reménye, igen távol van még a' valósulástul, azt könnyen gondolhatni, mert Anglia csakugyan nem egyhamar fog Irlandtól önként megválni. — A' királyné lebetegülését majus első napjaiban várják. — Brogham és Lynedoch híresztelt párviadala nem valósult.

Franciaország.

[A' tisztviselők kizáratása a' követkamrában megbukott.] Négy év óta küzdenek már a' képviselők a' kamráknak tisztviselőkkeli elárasztatása ellen, de valamint eddig, úgy most is siker nélkül. Legkülönbözőbb alakban 's korlátok közt hozák már szönyegre ez ügyet, de mindig oly ellenzésre találtak, hogy egyáltalában nem bírták azt leküzdeni. Ezuttal Sade tevő az indítványt, 's igen hatályosan szólta, de Lamartine nagy tüzzel czáfolá meg okait, mondván, hogy ez által koránsem érhetni el gyökeres orvoslást, mely csupán a' választási rendszer javításában rejlik. A' belminister ellenindítványára Sade javaslata 207 szóval 181 ellen megbukott. A' Sandwich szigetek királyának követje Parisba érkezett. Francia lapok gnyosau említik, hogy Otaheiti-ben az angol ténitők eddig leginkább csak pályinkamérréssel keresék kenyeröket. — A' Themze-Tunnell mart. 25 kén Wellington hg jelenléteben gyalogok számára ünnepélyesen megnyitott, mely alkalmat ismét gunyolódásra használja a' franczia sajtó, mondván, hogy 1824 óta folyvást készülöben van e' föld alatti üreg, 's alkalmasint még néhány év múlva fog csak kocsik számára is járhatóvá lenni. —

Oroszország.

[A' katolikusok újabb nyomatása. Kereskedési viszonyok Chinával]. Lengyel határszélekről írják hogy

az orosz kormánytól a' katolikusok zaklatására választott eszközök újra gyakorlatba vétetnek. Az irgalmas nének kolostorát ugyanis Grudekben feloszlaták, 's a' benne volt betegetek haza szállíttaták; Kamienieczen hasonló sors érte a' paulai szent Vincze gyülekezetét, melyből a' szerzetesek világi szabad lábra állíttatván, világi szolgálattal kénytelenek élelmöket keresni. Lengyelországból pedig a' kath. ténitők kitértak. — Egy Kiächtából érkezett kereskedő oly részleteket Beszélő Chinaról, miszerint az angol-chinai szerződés Oroszországban nagy aggodalmat szült, mert már is érezhető az orosz kereskedés csökkenése. Mindjárt a' szerződés után Keletindiából tömérdek angol áruszállítvány érkezék a' chinai kikötőkbe, melyek többnyire nyers termékekért cseréltettek ki, mivel pénzt a' chinaiak igen nehezen bocsátnak ki kezeikből; 's igen valószínű hogy Anglia ezentul folyvást bőven látandja el Chinát oly árukkal, mikkel sem olesóságra, sem tökélyességre tánejszakamerikaiakon kívül egy nemzet sem versenyezhet. Oroszország pedig annál fájdalmasb tekintetű nézendő az angolok ezen ujszerencsésjét, mivel az a' prémböröken kívül, mik Chinában igen kedveltetnek, egyébel alig foghat versenyezhetni. A' mákony-csempésztést folyvást nagyban üzik, 's 15 ezernél többre számítják azon személyek számát, kik csoportosan erőszakkal is áttörnek a' határokon, 's a' chinaiak minden osztálya oly szenvedéllyel viseltetik ezen méreg iránt, hogy pénzt nagy mennyiségben vesztegeti érte. Melly uton oly tetemes arany és ezüst-összeg foly Chinából ki, hogy híja már több tartományban igenis érezhető. A' status több tekintetben kárt vall a' mákony-tilalom által, de a' kormány nagyobbra böcsüli népe erkölcsi üdvét, mint saját anyagi hasznát, mit valóban sok europai kormány méltán utánozhatna. Azonban remélik, hogy nem sokára szabad leend a' mákonyt nemcsak behozni, hanem természetni is, Chinában. mi ha megtörténendik, akkor az Angol-india 's China közti kereskedés más fordulást veend. —

É R T E S I T Ó.

Gőzösek indulása

Bécsből Pozsonyba 's Pestre mindennap folyó aprilis elejétől kezdve indul utasok számára egy gőzös délut. 2 órakor. 'S minden vasárnap reggel egy más egy nap alatt.
Pestről Pozsonyba 's Bécsbe aprilis 1. kezdve szinte mindennap utasok számára egy gőzös regg. 7 órak. 's minden szerdán regg. 7 órak. egy rakhajó.
Zimony és Drenkova felé: utasok számára egy gőzös. Tudniillik: minden kedden Mohács és Vukovárra 's minden pénteken Mohács és Eszékre indul hetenként kétszer hajnalkor 'S Pest és Drenkova közt minden 14 napon egyszer megfordul egy vontató gőzös.

Gőzhajózás.

Programja az ausztriai első cs. kir. szab. gőzhajótársaság 1843. april 10-dikén délelőtti 9 órakor Bécsben tartandó közgyűlésének, mely szerint tárgyalatásul a' t. cz. részvényesek elibe fognak terjesztetni: 1) Igazgatósági jelentés az 1842. üzletsiker 's egyéb eredményekről. 2) Igazgatósági indítvány az alduai és tengeri vonalokra nézve. 3) Eldöntő határozás az 1842. dec. 6-ki rendkívüli közgyűlés elibe terjesztett ügykezelési rendszer fölött. 4) Jelentése a' rendkívüli közgyűlésben megbízott választmánynak következő tárgyak megvizsgálásáról: a) a' szén ára a' tengeri vonalokon, b) állítólagos vesztéség váltóforgatásból keletlen. c) Crescent megvetele, és Stambol és Seri-Pervas kijavíttatása. 5) Igazgatósági választás az alapszabályok 11-dik §a értelmében.

Kövy magyar törvénye Ad. kiadásban!

Epen most jelent meg
Eggenberger József és fiánál Pesten

Magyar közpolgári
Törvénytudomány Elemei,

Kövy Sándor után
irta

Alsóviszti Fogarasy János,
váltó-feltörvényszéki tanácsjegyző 's a' m. gy. tud. társ. rendes tagja.

Negyedik javított kiadás.
Nagy Sadr. VIII. és 4741. esinos borítékba füzve 3fr. 30 kr. 2-2.

Csolnok Imre ügyvéd, midőn én őt csak ügyvédemnek akartam vallani, holtomiglan teljes hatalmu biztosnak vallatván a' fehérvári káptalan előtt nevenre magát 's e' czim alatt, retentő megrontatásomra igen sok rossz lépést tevatat előtt még 1841d. sept. 11. visszavontam; de az érdeklött t. h. eredeti biztelevelét tőle mind azóta vissza nem kaphatom, nehogy azzal nevenre több-öbbszedelmet tegyen nekem, ezennel mindenkinék tudtára adatni 's közlhirre tétetni kívánom, hogy Csolnok Imre ügyvédnek lappangtatva létező biztosi levelem érvénytelen; ahozképest arra ne adjon senki semmit. Özvegy Joannovics Mihályné szül. Domonkos Anna.

2-3.

Szerkeszti Helme czy. — Nyomaték Trattner-Károly, betűvel, urintsa 453.

Domonkos Anna — enge-

met — 2 év alatt 18d. ügyvédet választván — t. h. biztosának oly annyira önkaratjából vallott, hogy egyedül ez irányból Ráczkevizből Fehérvárra a' káptalanhoz beutazott; sőt fiatal vállaimra tett terheknek bátor 's gosabb viselésére, a' visszahívás esetére bánatbérül részemre önkéntesen 2000 pft. is kötött. A' káptalanban kényszerítés, kecsgetetés, vagy esábitás nem tétetett; 's különben is ez asszony majd egész életében, és többnyire ügyvédeivel pörölvén, törvénykezési dolgokban nem egészen járatlan, s sokkal önállóbb, megátalkodottabb, semhogy akaratja ellenére birni lehetne. Azon rágalom alól, mintha én neki megrontására kárt, és rosszat okoztam volna, t. ns Pestmegyének m. e. 661. gy. sz. a. felmenttem; okleveleit pedig én még az 1841d. e. oct. 7-ikén t. Zlinszky János főszb. urnál letetvén, visszakapta. Egyébiránt a' felvállás előszóval történvén, a' t. h. biztosi level eredetije a' káptalanban van, 's végre D. A. irni nem tudván nyilvános, hogy e' lapok 261. sz. a. nevében kelt ányilatkozat egyedül moral-élet után leskelődő alacsony ágból eredett. Megismerhetni madarat tolláról. Sírka uram! sírka a' bíró előtt! orvgyilkos szerepét önnök játszani nagyon nehez, mert a' német közmondás: Hüthet euch von den bezeichneter, önt elárulja — Mind ezek mellett ezennel mindenkit felhivok: fedezzen fel tényt, mi, a' visszahívásnak törvényes tudomra adása után, tőlem az érdeklött ezim alatt eredett volna. Pest apr. 3kán 1843.

Csolnok Imre, ügyvéd.

Színházi haszonbértés.

Szabad kir. Pécs városában keblezett városi színház 1843/4 évre bérbe kiadati fog. mi végett az igazg. szükséges kívánatokkal ellátott egyed k (kik abban magyar, vagy német vagy pedig váltva magyar és német szini mutatványokat adni ohajtanának) ezennel felszólíttatnak. Bővebb tudósítást a' pécsi polgár-casinoi igazg. vehetni. Kelt Pécsen mart. 25. 1843. 1-6.

Birói árverés.

Zalalövő: Csapody Pálnak névedi Botka János ellen lefolyt pörébeni ítéletek végrehajtása alkalmával 1842-ik eszt. nov. 10-ik 's köv. napján Somogy megyében birói zárala vett köv. javak, u. m. Adándon 124 hold allodialis szántóföld, ezek közül 20 hold buzával, 10 hold rozsossal bevetve, 5 hold curialis ház hely többrendbeli épületekkel 's kertekkel 43 hold rét, 38 2/3 hold urbéri földek, 1 házas zsellér, 3 hold dézmás szőlő, és a' közös szőlők jövedelme; Bálványoson 63 1/2 hold szántóföld, ezek közül 37 1/3 hold őszi maggal bevetve 14 1/3 hold rét, 38 2/3 hold erdő, 3 réttelkes jobbágy, 25 1/2 hold dézmás szőlő és a' közös koresma jövedelme; 51 szekér szena, 2 szekér sarja, 13 szekér

árpaszalma, 30 szekér buzaszalma, 40 szekér rozsaszalma, 430 kéve zsop; Kerekiben 69 2/3 hold erdő, 3 zsellér ház hely 11 1/3 hold földdel, és 3 1/2 hold réttel, és a' közös koresma jövedelme. Kápolban 37 hold urbéri földek, 13 hold dézmás szőlő, 2 1/2 hold censualis földek, és a' közös koresma jövedelme. Miklósiiban 6 pozs. mérő árpát, 25 p. m. kétszerest, 24 p. m. zabot, 5 p. m. kukuriczát, 26 akó bort és 4 vft. 4 krt. jövedelmező urbéri földek és dézmás szőlők, valamint a' közös száraz árenda jövedelme; Ecsényben 458 2/32 hold szántó-földek 30 1/2 hold rét, curialis ház több rendbeli épületekkel, 97 3/32 hold dézmás szőlő, 33 zsellér, 184 3/32 hold erdő és 62 3/32 hold allodialis szőlőket épülettel; Gesztiben 617 1/6 hold szántó-földek, 90 1/6 hold rét, és 137 hold erdő; körülmények szerint pedig még többrendbeli ingatlan 's ingó javak nemes Somogy vármegyében f. 1843-ik esztendei majus 15 kén Adándon megkezdve 's Bálványoson, Kerekiben, Kápolban, Ecsényben és Gesztiben folytatva, birói nyilvános árverés utján elfognak adatni. Kelt Kaposvárt febr. 8-án 1843. Sárközy Albert ns Somogy megye első alispányá mint kiküldött végrehajtó. 2-3